

INTERNATIONAL JOURNAL OF VOLGA - URAL AND TURKESTAN STUDIES

ULUSLARARASI İDİL - URAL VE TÜRKİSTAN ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Yıl: 2021 Cilt: 3 Sayı: 6

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Owner And Managing Editor

Dr. Gökçe Yükselen PELER

Editörler / Editors

Dr. Selahittin TOLKUN – Dr. Gökçe Yükselen PELER

Editör Yardımcıları / Deputy Editors

Saffet YILMAZ – Beytullah KOCABAŞ

İngilizce Dil Editörü / English Redactor

Dr. Cemal YORGANCIOĞLU

Almanca Dil Editörü / German Redactor

Safiye ULUFER

Yazı İşleri / Secretarial Work

Tuğçe Burcu DEMİR – Utku IŞIK

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Abdürreşit Celil KARLUK / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye

Dr. Andas Biro ZSOLT / Macar Turan Vakfı / Macaristan

Dr. Aziz ŞAKİR / Sofya Üniversitesi / Bulgaristan

Nesimi Adına Dilcilik Enstitüsü / Azerbaycan

Dr. Elvira LATİFOVA / Bakü Devlet Üniversitesi / Azerbaycan

Dr. Ercan ALKAYA / Fırat Üniversitesi / Türkiye

Dr. Erkin EMET / Ankara Üniversitesi / Türkiye

Dr. Feride TAGİROVA / Tataristan Galimcan İbrahimov Dil, Edebiyat ve Sanat Enstitüsü / Tataristan
– Rusya Federasyonu

Dr. Feyzi ERSOY / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye

Dr. Gülnür NABİULLİNA / Akmolla Başkirt Devlet Üniversitesi / Başkurdistan – Rusya Federasyonu

Dr. Joliboy ELTAZAROV / Semerkant Devlet Üniversitesi / Özbekistan

Dr. Kayırbek KEMENGER / L. N. Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi / Kazakistan

Dr. Maral TAGANOVA / Türkmenistan İlimler Akademisi Milli Elyazmalar Enstitüsü / Türkmenistan

Dr. Nazim MURADOV / Lefke Avrupa Üniversitesi / KKTC

Dr. Nurdin USEEV / Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi / Kırgızistan

Dr. Zeynep ELBASAN / Indiana Üniversitesi / Amerika Birleşik Devletleri

İdare Merkezi / Adress

Yenidoğan Mahallesi, Alperen Caddesi, Köşker Konağı, Bina No: 11, Kat 13, Daire 40.

Talas / Kayseri. Tel: +90 507 041 54 09

ijvuts.org / ijvuts@gmail.com

Yayın Türü / Type of the Periodical

Altı aylık, uluslararası hakemli dergi / Biannually, international refereed journal.

Tarandığı Uluslararası Dizinler / International Indexes Index

	ASOS İndeks Kabul Tarihi / Acceptance Date: 02.2020
	Directory of Research Journals Indexing (DRJI) Kabul Tarihi / Acceptance Date: 07.2020
	EuroPub Database Kabul Tarihi /Acceptance Date: 09.2020
	Scientific Index Service (SIS) Kabul Tarihi /Acceptance Date: 10.2020
	Ideal Online Kabul Tarihi /Acceptance Date: 12.2020
	ResearchBib Kabul Tarihi /Acceptance Date: 03.2021
	I2OR Indexing Services & Evaluation of Publication Impact Factor (PIF) Kabul Tarihi /Acceptance Date: 03.2021
	Türk Eğitim İndeksi Kabul Tarihi /Acceptance Date: 03.2021

İçindekiler / Context

Araştırma Makalesi / Research Article

143 – 182 Özbek Türkçesinde Sayılar ve Sayılara Gelen Yapım Ekleri

Selahittin TOLKUN

183 – 224 Afganistan Sorunu Karşısında Türkistan ve ABD'nin Orta Asya Devletlerinden Üs Talebi

Hayrettin SAĞDIÇ

225 – 234 Eski Türkçeden Kazakçaya Söz Varlığı: Harezmi Türkçesi Örneği

Emin OBA

235 – 260 Türkmen ve Kırgız Şecerelelerinden Dede Korkut Kitabı'na Bakış

Raşit ÇÖLOĞLU

261 – 270 Agafangel Krımskiy'nin Çalışmalarında Özbek Dili ve Edebiyatı

Gökçe Yükselen PELER – Sevda SULEYMANOVA

Aktarma / Translation

271 – 274 Türk Halklarının Manevi Mirası

Ş. Abdulkayımkızı

(Akt. Merve BALCI)

Kitap İncelemesi / Book Review

275 – 284 Özbekistân Tarihî (1917-1991 Yılları)

Selahittin TOLKUN

285 – 296 İdil-Ural ve Türkistan'da Fikir Hareketleri Dinî İslahçılık ve Ceditçilik

Tuğçe Burcu DEMİR

Bilim Kurulu / Scientific Board

Dr. Abdumurat TİLAVOV / Ali Şir Nevai Üniversitesi / Özbekistan

Dr. Abid Nazar MAHDUM / İstanbul Üniversitesi / Türkiye

Dr. Adnan R. KARABEYOĞLU / Kocaeli Üniversitesi / Türkiye

Dr. Ahmet ALBAYRAK / Erciyes Üniversitesi / Türkiye

Dr. Alimcan İNAYET / Ege Üniversitesi / Türkiye

Dr. Almira Kayırtaykızı KALİYEVA / M. O. Avezov Edebiyat ve Sanat Enstitüsü /
Kazakistan

Dr. Anarkul SALKYNBAY / Al-Farabi Ulıtyq Üniversitesi / Kazakistan

Dr. Assem KASSYMOVA / Kazak Yenilikçi Beşeri Bilimler ve Hukuk Üniversitesi /
Kazakistan

Dr. Bahadır KERİMOV / Ali Şir Nevai Üniversitesi / Özbekistan

Dr. Bekir Tümen SOMUNCUOĞLU / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye

Dr. Bilge Özkan NALBANT / Pamukkale Üniversitesi / Türkiye

Dr. Birsal ORUÇ ASLAN / Balıkesir Üniversitesi / Türkiye

Dr. Bülent BAYRAM / Kırklareli Üniversitesi / Türkiye

Dr. Cemile KINACI / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye

Dr. Danagül MAHAT / L. N. Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi / Kazakistan

Dr. Dilnavoz YUSUPOVA / Ali Şir Nevai Üniversitesi / Özbekistan

Dr. Ebubekir GÜNGÖR / Yozgat Bozok Üniversitesi / Türkiye

Dr. Elçin İBRAHİMOV / Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi / Azerbaycan

Dr. Gatibe Vakıfkızı GULİYEVA / Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi/ Azerbaycan

Dr. Gaybullah BABAYAR / Ali Şir Nevai Üniversitesi / Özbekistan

Dr. Güljanat KURMANGALİYEVA ERCİLASUN / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi /
Türkiye

Dr. Güven ARIKLI / Kıbrıs İlim Üniversitesi / KKTC

Dr. Habibe Yazıcı ERSOY / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye

Dr. Hamidulla DADABAYEV / Ali Şir Nevai Üniveristesi / Özbekistan

Dr. Ibodat BOZOROVA / Nevai Devlet Pedagoji Enstitüsü / Özbekistan

Dr. İlham SAYITQULOV/ Ali Şir Nevai Üniversitesi / Özbekistan

Dr. İlseyar ZAKİROVA / Galimcan İbrahimov Dil, Edebiyat ve Sanat Enstitüsü, Tataristan,
Rusya / Tataristan – Rusya Federasyonu

Dr. Jañagül Serdalıkızı SULTANOVA / Kazak Milli Kızlar Pedagoji Üniversitesi /
Kazakistan

Dr. Kalamkas KALIBAYEVA / Abay Kazak Milli Pedagoji Üniversitesi / Kazakistan

Dr. Kayrat BELEK / Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi / Kırgızistan

Dr. Konuralp ERCİLASUN / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye

Dr. Kutluk Kağan SÜMER / İstanbul Üniversitesi / Türkiye

Dr. Kürşat YILDIRIM / İstanbul Üniversitesi / Türkiye

Dr. Maktagül Sotsialkızı ORAZBEK / L. N. Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi /
Kazakistan

Dr. Mehmet Mâhur TULUM / Anadolu Üniversitesi / Türkiye

Dr. Mehmet Vefa NALBANT / Pamukkale Üniversitesi / Türkiye

Dr. Muhammed İbrahim YILDIRIM / Yozgat Bozok Üniversitesi / Türkiye

Dr. Mukaddes ABDURAHMONOVA / Mirza Ulug Bey Özbekistan Milli Üniversitesi /
Özbekistan

Dr. Murat CERİTOĞLU / Ankara Üniversitesi / Türkiye

Dr. Murat ÖZŞAHİN / Afyon Kocatepe Üniversitesi / Türkiye

Dr. Mustafa ARGUNŞAH / Erciyes Üniversitesi / Türkiye

Dr. Mustafa ÖNER / Ege Üniversitesi / Türkiye

Dr. Nergis BİRAY / Pamukkale Üniversitesi / Türkiye

Dr. Nevzat ÖZKAN / Erciyes Üniversitesi / Türkiye

Dr. Oxana MANOLOVA YALÇIN / Girne Amerikan Üniversitesi / KKTC

Dr. Özkan ÖZTEKTEN / Ege Üniversitesi / Türkiye

Dr. Qiyas ŞÜKÜROV / Yozgat Bozok Üniversitesi / Türkiye

Dr. Rita Bekjankızı SULTANGALİYEVA / Mahabet Ötemisov Batı Kazakistan Devlet
Üniversitesi / Kazakistan

Dr. Rysbek ALİMOV / İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi / Türkiye

Dr. Rysgul Abilkhamitkyzy / L. N. Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi / Kazakistan

Dr. Sabahat BAZAROVA / Ali Şir Nevai Üniversitesi / Özbekistan

Dr. Sagymbai ZHUMAGULOV / L. N. Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi / Kazakistan

Dr. Sarvinaz SOTİBOLDİYEVA / Ali Şir Nevai Üniveritesi / Özbekistan

Dr. Sevinj AKHUNDOVA / Hitit Üniversitesi / Türkiye

Dr. Sinan GÜZEL / İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi / Türkiye

Dr. Stoyan DİNKOV / Sofya Üniversitesi / Bulgaristan

Dr. Şamil SADİQ / AMEA Huseyn Cavid Ev Müzesi / Azerbaycan

Dr. Uzak JORAQULOV / Ali Şir Nevai Üniversitesi / Özbekistan

Dr. Yasin KAYA / Ege Üniversitesi / Türkiye

Dr. Yıldız KOCASAVAŞ / İstanbul Üniversitesi / Türkiye

Dr. Yılmaz ÖZKAYA / Ege Üniversitesi / Türkiye

Dr. Zaynabidin ABDİRASHİDOV / Ali Şir Nevai Üniversitesi / Özbekistan

Dr. Zuhra ALTYMYSHOVA / Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi / Kırgızistan

Dr. Zuhra Usmanbekkızı İSLAMBAYEVA / T. K. Jürgenov Kazak Sanat Akademisi /
Kazakistan

Dr. Zulhumar HOLMANOVA / Ali Şir Nevai Üniversitesi / Özbekistan

Bu Sayıdaki Hakemler / Reviewers In This Issue

Prof. Dr. Adnan Rüştü KARABEYOĞLU	Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Selahittin TOLKUN	Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Alev DURAN	İstanbul Aydın Üniversitesi
Doç. Dr. Cemile KINACI BARAN	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Ergenekon SAVRUN	Ufuk Üniversitesi
Doç. Dr. Gökçe Yükselen PELER	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Şamil YEŞİLYURT	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aydan IRGATOĞLU	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emrah BOZOK	Millî Savunma Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÇELİK	Erciyes Üniversitesi
Dr. Cemal YORGANCIOĞLU	Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi
Dr. Gürhan ÇOPUR	Ardahan Üniversitesi

Editör Notu / Editorial Note

6. sayımızı sunarken

Küresel boyuttaki COVID-19 salgının devam ettiği bir süreçte 6. sayımızı sunmanın sevincini yaşıyoruz. Ne yazık ki Çin hâkimiyetindeki Doğu Türkistan'da vardığı boyutlarıyla - Türk ve İslam ülkeleri hariç - hür dünyanın ilgi merkezindeki konulardan olan insan hakları sorunları aynen devam ederken, şimdi de Güney Türkistan'da (Afganistan) yeni bir trajediyle karşı karşıyayız. Taliban'ın iktidarı ele geçirdiği Afganistan'da, bu ülkenin tamamında olduğu gibi kuzeyi olan Güney Türkistan'daki Türklüğü nasıl bir gelecek beklediği, şu anda bir bilinmez olarak karşımızda duruyor. Taliban'ın daha önceki iktidarı döneminde yaşananlar, gelecek hakkındaki müphemliği ve karamsarlığı arttırmaktadır. En kısa sürede bütün dünyada olduğu gibi bu bölgelerde de insanların hak ettikleri huzura ve güvene kavuşması en büyük temmenimiz.

Bütün bu olumsuzluklar içinde dergimizin tarayan özlerin sayılarının artması bizim için ayrı bir sevinç kaynağıdır. Dergimiz artık ASOS İndeks, EuroPub Database, Directory of Research Journals Indexing (DRJI), Scientific Indexing Services (SIS), Idealongline Database, ResearchBib, I2OR Indexing Services & Evaluation of Publication Impact Factor (PIF) ve Türk Eğitim İndeksi tarafından taranmaktadır.

Bu sayımızda “Özbek Türkçesinde Sayılar ve Sayılara Gelen Yapım Ekleri”, “Afganistan Sorunu Karşısında Türkistan ve ABD'nin Orta Asya Devletlerinden Üs Talebi”, “Eski Türkçeden Kazakçaya Söz Varlığı: Harezmi Türkçesi Örneği”, “Türkmen ve Kırgız Şecerelerinden Dede Korkut Kitabı'na Bakış” ile “Agafangel Krımskiy'nin Çalışmalarında Özbek Dili ve Edebiyatı” başlıklı araştırma makaleleri yer almaktadır.

Bunlara ilaveten “Türk Halklarının Manevi Mirası” başlıklı bir çeviri ile “Özbekistan Tarihi” ile “İdil-Ural ve Türkistan'da Fikir Hareketleri Dinî İslahçılık ve Ceditçilik” adlı kitap tanıtma yazıları bulunmaktadır.

Bu sayımızda da öncelikle çalışmalarını göndererek katkıda bulunan yazarlarımıza, zaman ayırarak bu yazıları bilâbedel değerlendirerek bilgilerini bizden esirgemeyen saygıdeğer hakemlerimize şükranlarımı arz ediyorum. Aynı şekilde dergimizin yayımında gönüllülük ilkesiyle hareket ederek emeğini katan öğrencim, arkadaşım ve meslektaşım Doç. Dr. Gökçe Yükselen PELER ile değişik görevleri üstlenerek bizlere yardımcı olan genç arkadaşlarım Saffet Alp YILMAZ, Beytullah KOCABAŞ, Tuğçe Burcu DEMİR ve Utku IŞIK'a gönülden teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Prof. Dr. Selahittin TOLKUN